

ночной ниши. Поэтому мониторинг рынка и прогнозирование играют немаловажную роль в достижении конкурентоспособности. Систематическое изучение конкурентов и их стратегий поможет лучше понять природу конкуренции в отрасли. Основными вопросами, которые следует задать, являются:

- чем в настоящее время занимаются конкуренты?
- чем они могут заняться в ближайшее время?
- что движет конкурентами?
- в чем уязвимость конкурента?

Для того, чтобы получить более или менее целостное представление о конкуренте, достаточно выяснить четыре основных момента:

- его цели;
- предполагаемое развитие;
- проводимая стратегия;
- возможности.

На практике не многие предприятия могут справиться с поставленной задачей, но те, которые прикладывают ряд усилий и стремятся это сделать, получают положительный результат в виде перемещения предприятия с нынешней конкурентной позиции на более сильную. Широкий анализ конкурентной среды должен помочь предупредить хотя бы некоторые изменения в отрасли, но здесь, несомненно, сыграет немаловажную роль талант менеджеров предприятия, в то время как анализ конкурентной среды – лишь вспомогательное звено стратегического анализа. Квалификация персонала предприятия является еще одним фактором, определяющим конкурентоспособность предприятия.

Необходимо осознание того, что укрепление и повышение конкурентных позиций на рынке должно являться важнейшей задачей для всех работников предприятия. И для того, чтобы Россия стала конкурентоспособной страной должен поработать каждый из нас.

Список литературы: 1. Никитина Е. А. Управление конкурентоспособностью предприятий (статья). Научные ведомости БГУ. – Белгород, 2007. – № 8 (39). – Вып. 4. – С. 226–230. 2. Никитина Е. А. Оценка конкурентоспособности промышленных предприятий (статья). Вестник Белгородского университета потребительской кооперации. – Белгород, 2007. – № 4 (24). С. 176–187. 3. Никитина Е. А. Основные проблемы оценки конкурентоспособности предприятия стройиндустрии / Е. А. Никитина, В. В. Выборнова, А. Ю. Лычев. Монография. – Белгород: Изд-во БГТУ, 2010. – 83 с. 4. Никитина Е. А. Управление конкурентоспособностью предприятия / Е. А. Никитина, В. В. Выборнова. Учебное пособие. – Белгород: изд-во БГТУ, 2011, 92 с.

*Олійник Ю. А.
м. Харків, Україна*

ІННОВАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ПІДҐРУНТЯ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Постановка проблеми: В глобальній інноваційній системі в даний час відбуваються кардинальні зміни: зростає інтенсивність, скорочуються терміни створення інновацій, споживачами стають нові учасники інноваційної діяльності, змінюються їх відносини і відповідні функції.

Тому найважливіша характеристика сучасної економіки – інтенсифікація інноваційних процесів, перетворення їх у фактор економічного зростання. В сучасних умовах українські підприємства використовують інновації як інструмент подолання кризових ситуацій, в той час як в першу чергу вони мають бути спрямовані на перспективу та створення нових можливостей для підприємства. Такий підхід до вирішення питань є характерним не тільки для інноваційного розвитку.

У сучасній науковій літературі не має єдиного підходу до визначення терміну інновація та інноваційний процес. Для зручності побудови системи якісного управління впроваджень необхідно виокремити ці поняття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що окремі дослідники визначають підприємництво як творчу діяльність ділових людей, спрямовану на пошук нових сфер вкладання капіталу, створення нових і вдосконалення вироблених продуктів, діючих виробництв, організацій, розвиток власних переваг, ефективне використання різних можливостей для отримання прибутку. Вони зазначають, що будь-який підприємець – ділова людина, проте не кожному ділову людину можна віднести до категорії підприємців, оскільки підприємництво характеризується обов'язковим здійсненням нових комбінацій змін, тобто інновацій.

В економічній літературі виділяють дві моделі підприємництва: класична та інноваційна. Перша – це традиційне, репродуктивне, рутинне підприємництво, коли підприємець прагне організувати роботу в розрахунок на максимальну віддачу ресурсів з використанням внутрішніх резервів фірми для підвищення рентабельності, модернізації виробництва й оновлення асортименту продукції.

Друга модель – інноваційне підприємництво, припускає пошук нових шляхів розвитку підприємництва з прийняттям концепції управління розвитком економіки або інноваціями [1].

Таким чином, практика будь-якої діяльності у будь-якій формі містить у собі інноваційний процес і відбувається на засаді інноваційної діяльності. В законі України «Про інноваційну діяльність» її розглянуто як діяльність, яка спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [2].

На відміну від визначення поняття інноваційної діяльності, викладеного в Законі України, у світовій практиці його сформульовано так: діяльність, яка спрямована не лише на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення і відношення номенклатури і поліпшення якості продукції, що випускається (товарів, послуг), але й на вдосконалення технології виробництва з наступним її впровадженням й ефективною реалізацією на внутрішньому чи зовнішньому ринках [3].

Метою статті є аналітичний огляд концепцій інноваційного менеджменту в напрямі дослідження категорій інноваційний процес та інновації, встановлення їх значення для взаємодії суб'єктів господарювання в ринкових умовах.

Забезпечення гарантованого економічного зростання та подолання кризи в науковій та виробничій діяльності можливе лише в разі розширеного відтворення інноваційного процесу і впровадження наукових розробок в усі сфери суспільного життя. Це зумовлює необхідність узагальнення, систематизації та поглиблення наукових досліджень з проблем інноваційного розвитку економіки України і впровадження їх результатів у практичну діяльність.

У ринкових умовах господарювання інноваційні процеси в розвитку економіки будь-якої галузі народного господарства мають вирішальне значення. Потенціал економічного зростання є похідною ефективною дією інновацій (людських знань), які характеризують комплекс процесів суспільного виробництва і зумовлюють стабільний розвиток країни [1, С. 3].

Інноваційну діяльність розглядають як процес І. В. Афонін, І. Т. Балабанов, О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан, Є. Ф. Денісов, С. М. Ілляшенко, В. А. Швандар, В. Я. Горфінкель, Л. Н. Оголева, Н. В. Краснокутська, Р. А. Фатхутдінов.

Інші вчені, наприклад, В. Н. Архангельський, П. Н. Завлін, С. Д. Ільєнкова, В. М. Гриньова, В. В. Власенко, А. І. Ковальова розрізняють поняття інноваційна діяльність і інноваційний процес. Л. Н. Васильєва, Є. А. Муравьова, І. А. Павленко, О. А. Мизрова вважають, що інноваційна діяльність більш широке поняття, ніж інноваційний процес.

Інноваційний, процес – це дії з перетворення наукових знань на інновацію, впровадження її та освоєння, тобто – сукупність послідовних етапів праці від зародження ідеї та створення нововведення до його освоєння за виробництва суто інновації.

Певним чином, інноваційний процес – це побудована система, за якої здійснюють інноваційну діяльність, результатом чого має бути інновація для практичного використання і розповсюдження.

В основі інноваційного процесу лежить створення, упровадження і поширення інновацій, необхідними властивостями яких є науково-технічна новизна, практичне їх застосування і комерційна реалізованість з метою задоволення нових суспільних потреб. Звичайно, світ нововведень не обмежується тільки технікою і технологіями. Удосконалення, зміни систем управління та організації процесів виробництва теж здійснюються через уведення інновацій. Нові організаційні структури, методи розробки управлінських рішень, форми стимулювання розробляються науковцями-спеціалістами, освоюються і впроваджуються так само, як і нові прилади, технологічні лінії чи обладнання. Нові моделі одягу, види послуг, нові організаційні форми – усе це є результатом інноваційних процесів, які розвиваються на основі певних принципів: спочатку усвідомлюється необхідність змін, визначається мета, розроблюється інновація, освоюється, поширюється, використовується і «відмирає». На думку А. Пригожина, «нововведення – це процес, тобто перехід певної системи з одного стану в інший» [4, С. 120].

Якісні зрушення в сучасній економічній теорії засвідчують, що відбулося значне перегрупування чинників і джерел знання, що визначають економічний розвиток.

Традиційні його ресурси пов'язані з поступовим наближенням, до фізичних меж їх використання зі зниженням ефективності їх експлуатації і збільшенням витрат на природоохоронні заходи.

Це своєю чергою підтверджує, що домінуючою в моделі економічного розвитку має бути система інноваційних процесів і наукових знань, а також нових технологій і послуг.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційна діяльність є однією з форм інвестиційної діяльності, що має на меті [2]:

- впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, включаючи випуск і поширення принципово нових видів техніки і технологій;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення, реалізацію довгострокових науково-технічних програм із великим терміном окупності витрат;
- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані виробничих сил; розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, спрямованої на поліпшення екологічного стану навколишнього середовища.

Інноваційні процеси започатковуються певними галузями науки (наукові пошуки), а завершуються у сфері виробництва, сприяючи його прогресивним змінам. Первісними імпульсами запровадження новин (нововведень) на підприємствах служать не тільки суспільні потреби й результати фундаментальних наукових досліджень, а й використання зарубіжного прогресивного досвіду в основних напрямках виробництва.

У цьому аспекті інноваційні процеси, новини й нововведення професора С. Ф. Покропивний та інші автори поділяють на взаємопов'язані види (рис. 1).

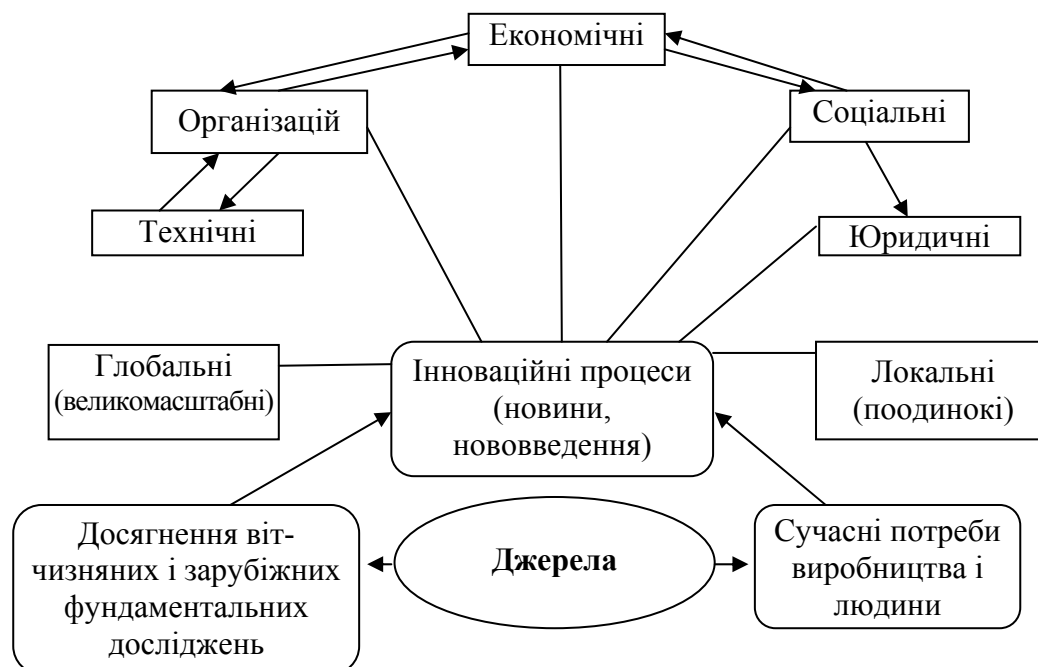

Рисунок 1 – Джерела, класифікація і взаємозв'язок інноваційних процесів

Практика свідчить, що за масштабністю і силою впливу на ефективність діяльності певних ланок суспільного виробництва всі новини та нововведення можна об'єднати у дві групи – локальні окремі (поодинокі) та глобальні (великомасштабні). Якщо локальні новини (нововведення) ведуть переважно до еволюційних перетворень у сфері діяльності підприємств і через це не справляють істотного впливу на ефективність функціонування та розвиток цих підприємств, то глобальні, навпаки, здебільшого є революційними (принципово новими), кардинально підвищують організаційно-технічний рівень виробництва, що в кінцевому підсумку забезпечує істотні позитивні зрушення в економічних і соціальних процесах. Звідси випливає, що ефективні технічні, організаційні та економічні нововведення беззаперечно ведуть до помітних позитивних змін у соціальних процесах на підприємствах, а постійна актуалізація нагальних завдань соціального характеру ініціює їх розв'язання за допомогою нових економічних рішень. Це свідчить про те, що усі нововведення на підприємствах, які зорієнтовано на динамічний розвиток і невинне підвищення ефективності виробництва, мають спиратися на власні юридичні підвалини, відповідні нормативно-законодавчі акти – в іншому разі вони не справлятимуть належного впливу на масштаби і строки досягнення соціально-економічних цілей суб'єктів господарювання.

Висновки. Аналіз різних концепцій розвитку теорії інновації дає змогу визначити певні необхідні співвідношення категорій інноваційний, процес, інноваційна діяльність і інноваційне підприємство.

Ми з'ясували, що інноваційну діяльність потрібно розглядати, як сукупність наукової, технологічної, організаційної, фінансової і комерційної сфер діяльності, що спрямована на створення і впровадження на ринку нового або вдосконаленого продукту, створення нового чи вдосконаленого технологічного процесу, використання в практич-

ній діяльності нової чи вдосконаленої організаційно-економічної форми, що забезпечує необхідну економічну та (чи) суспільну вигоду [5].

Інноваційний процес – це спосіб організації комплексу взаємопов'язаних підсистем інноваційної діяльності для забезпечення його конкурентоспроможності та досягнення визначеної мети. Його в загальному вигляді можна класифікувати за способом організації інноваційного процесу: на засаді його внутрішньої організації, коли інновацію створено і освоєно безпосередньо працівниками фірми, і на засаді його зовнішньої організації, коли одну чи кілька функцій реалізують сторонні організації.

Отже, розглянуті питання розвитку теорії інновацій та інноваційного процесу, а також інноваційні процеси як підґрунтя взаємодії суб'єктів господарювання в ринкових умовах.

Список літератури: 1. І. В. Федулова Теоретичні положення з визначення категорій інноваційний процес і інноваційна діяльність: Проблеми науки 8/2007 С. 2–7
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40/4 від 4.07.2002 // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 143. 3. Шумпетер Й. Теория экономического развития // Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1992. – 456 с. 4. Економіка підприємства: Навчальний посібник / П. В. Круш, В. І. Подвігіна, Б. М. Сердюк та ін.. – К.: Ельга-Н: КНТ, 2007. – 777 с. 5. Винокуров В.И. Основные термины и определения в сфере инноваций // Инновации. 2005. № 4 С. 6–21

*Попадинець Е. В.
г. Харків, Україна*

УСИЛЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ФУНКЦИИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ И РОССИИ

В последние десятилетия бурное становление рынка в Украине и России и ряде постсоветских стран поставило перед экономистами-учеными и функционерами ряд сложных теоретических и практических проблем, требующих всестороннего научного внимания. Среди них – особое место принадлежит вопросам управления процессами развития предпринимательства и бизнеса как одного из ключевых звеньев становления рыночной экономики. Все мировое сообщество последние несколько лет отчаянно пытается одолеть энергетические, политические, долговые, продовольственные и проч. «метастазы» глобального финансово-кредитного кризиса [1, С. 16]. Как отмечают эксперты, причины сего – в процессах системного характера. Так, по мнению Дж. Сороса, вся глобальная финансовая система была построена на ошибочных предположениях. И что еще важнее, неправильные представления лежат в основе не только финансового рынка, а и всего социального устройства» [2, С. 26].

Сегодня возник новый кризис, который воплощается в необходимости пересмотра, переосмысления исходных жизненных ценностей как на микроуровне (фирма), так и на уровне государства, мирового сообщества. Только трансформация системы ценностей соответственно вызовам современности может обеспечить человечеству дельнейшее процветание. О необходимости радикальные перемен говорят вещи мировые умы. З. Бжезинский констатирует, что своей жизнеспособностью современный капитализм во многом обязан тому, что он «сумел перенять у социализма некоторые формы социальной политики». Автор отмечает: «если не будут предприняты определённые меры к тому, чтобы поднять значение моральных критериев, обеспечивающих самоконтроль над обогащением как самоцелью, американское превосходство может долго не продер-